

Мала ђачка представа

„Ћирилица се пише срцем“

Наставна јединица: Ћирилица се пише срцем

Наставни предмет: Српски језик и књижевност

Носилац активности: Блаженка Тривунчић, наставница допунске наставе на српском језику у Париском региону

Реализатори: Ученици претежно млађег и средњег узраста допунске наставе на српском језику у Париском региону са наставницима Љиљаном Симић, Ненадом Милосављевићем и Блаженком Тривунчић

Трајање: 60 минута

Место: Културни центар Србије у Паризу

Циљеви: Учење ћирилице методом показивања слова телом у простору уз казивање одабраних књижевноуметничких текстова. Подстицање ученика на активно учешће у осмишљавању активности. Учење графема кроз калиграфске радионице и ликовно изражавање. Унапређивање језичког израза кроз драмске активности. Развијање кративног изражавања и социјалне интеракције међу ученицима. Развијање језичких компетенција и љубави према српском језику и писму. Подизање ученичке мотивације.

Исходи: Ученици приказују одабрана слова телом у простору. Предлажу и припремају покрет. Представљају кореографију уз казивање одабраних стихова или интерпретацију краћег драмског текста, који су у асоцијативној вези са покретом и сликом у простору. Ликовно обликују графему или краћи текст. Показују самосталност и кооперативност у раду. Вреднују активности и наступ.

Методе: Корелативно-интегративне, текстовне, стваралачке

Наставна средства: Сценарио, избор књижевноуметничких текстова, презентација, бим пројектор

Напомена: Представа је први пут изведена у децембру 2015, у Културном центру Србије у Паризу. Учешће је узело 45 ученика допунске наставе из различитих група широм Париског региона. Након представе је актив наставника уврстио мале драмске игре у сам наставни процес. Сценарио је оквирни, идејни, покретачки, а сараднички рад ученика и наставника доводи до нових слика уз одабир речи, стихова, брзалица, загонетки, скечева. Могућности изражавања су бројне.

Усклађеност теме са наставним програмом

Предвиђена тема у складу је са циљем основног образовања и васпитања у иностранству, а то је „развијање свести о сопственом националном и културном идентитету учењем српског језика и упознавањем са највреднијим делима српске културне баштине, као и подстицање одржавања трајних веза са отаџбином.“¹ Очување српског језика и писма темељи су националног идентитета Срба у расејању и основни задатак наставе на српском језику у иностранству. Видљивим активностима српске допунске школе, као што су јавни наступи, може се утицати на свест многобројног српског народа ван граница отаџбине о увиђању значаја учења и неговања српског језика и писма.

¹ Правилник о остваривању образовно-васпитног рада у иностранству, „Службени гласник РС“ бр. 28/2018.

Начин рада и активности

Ученици у паровима или у групама осмишљавају изглед одабраног ћириличног слова у простору.

Задато слово сваки пар треба да напише, а може се организовати и радионица калиграфског украшавања ћириличних слова. Радионица је првенствено намењена ђацима млађег узраста, а лепоту ћириличног писма приказују својом кративношћу ученици средњег и старијег узраста. Бачки радови се шаљу на Међународну смотру „Дани ћирилице“ која се традиционално одржава у Баваништу.

Свакој ученичкој групи или пару наставник предлаже неколико књижевноуметничких текстова који се доводе у везу са задатим словом. Ученици средњег узраста одабирају скеч или језички израз, док се ученицима млађег узраста даје краћа форма – песма, брзалица, загонетка, пословица.

Избор књижевноуметничких текстова и њиховог прилагођавања, као и слобода у комбиновању драмских, игровних и стваралачких поступака је неограничена. Одабир текстова условљен је узрастом ученика и степеном говорења српског језика. Они који су музички надарени могу отпевати или извести композицију на неком инструменту. Песма се са са ћириличном графемом може довести у везу асоцијативно или садржајно. Одабрана књижевна дела се на часовима тумаче на основу материјала које припрема наставник.

Након вежби читања, правилног изговарања, учења и глуме, спаја се покрет, музика и реч. Пошто су групе просторно удаљене, заказује се заједнички сусрет, када се колажи уклапају у целину. Посебан мотивишући чинилац за ђаке јесте припрема за јавни наступ.

После сценског јавног наступа, организује се вредновање и анализа свих активности при чему предлози за побољшање постају драгоцени водич за осмишљавање нових драмских игара.

Опис представе

Колажи стихова, сентенци, свирања и певања повезани су у целину начином на који се пишу слова ћирилице. Она остају утиснута у дечју душу захваљујући необичној методи, показивању слова телом, у простору, индивидуално, у пару или у групи, уз асоцијативно низање речи, песама, драмских скичева и музичких тачака. Представа је резултат активног учешћа ученика у осмишљавању изгледа слова. Радост успеха током игровних и стваралачких активности снажи мотивацију код деце. Одабир поетских дела и мисли које су пратиле слова сачињен је на основу афинитета и узраста ученика при чему се пажња посветила необичности казиваног и пријемчивости. Креативно стваралаштво у настави српског језика у учењу језика и писма испољено је корелативно-интегративном методом. Ћирилица се може учити не само графичком моториком, већ телом и умом, из срца.

Описане предузете активности приказују један од модела наставног процеса, чији је циљ очување српског језика и писма, али и испуњење задатака савремене наставе и потреба модерног ученика – оног који се развија у специфичном иностраном окружењу.

Прилог²

У прилогу се даје сценарио са избором прилагођених књижевноуметничких текстова који прате показивање одабраних слова у простору. Текстови су у складу са Посебним програмом образовања и васпитања на српском језику у иностранству.

На позорницу излазе два ученика. Дечак носи отворену књигу, прелистава је, а девојчица скакуће.

Дечак: Занимљиво... На часовима допунске наставе на српском језику учимо ћирилицу.

Девојчица: (завирује у књигу): Шта је то ћирилица?

Дечак: То је писмо којим пишу словенски народи: из Русије, Бугарске, Украјине, Белорусије, Македоније и Србије.

Девојчица: Знам! Наше, српско писмо, зове се азбука и има 30 слова.

Дечак: Необично изгледају ова слова...

Девојчица: Хоћеш да видиш неко слово?

Дечак: Како то мислиш да видим?!

Девојчица: Зажмури! (Дечак жмури.) А сад нешто сасвим ново, сасвим ново живо слово:А! (Стих из песме „Музичка азбука“ Владе и Гилета говоре сва деца углас, која седе са стране када треба да најаве слово.)

А Ученик 1: А као Авала. Она није ни највећа ни најлепша планина у Србији, али је јединствена. На њој се налази Авалски торањ са којим је Авала „порасла“ за двеста метара. Авала је омиљено место Београђана и свих туриста, не само због погледа, већ и због лепе природе.

Ученик 2: Кад дођеш у Београд,

До Авале ти продужи,

Тамо се на торањ погни

С птицама се мало дружи.

Б Ученик 3: Ја сам Б. Б као брзалица, благослов, браца, Богдан, босиљак...Босиљак прати сваког Србина у животу од рођења до смрти. „Душа му на босиљак мирише“, каже се за доброг човека.

Д Ученик 4: Избор стихова о слову Д из „Вукове азбуке“, Д. Радовића

(Ученик 5, 6, 7): Д као деца! „Деца воле чудне ствари“, Д. Радовић

К Ученик 8 и 9: „Кракато слово“, Д. Радовића и избор из „Ђачког растанка“, Б. Радичевића о колу

Н Ученик 10 и 11 изговарају све брже брзалицу: „На врх брда врба мрда“, „На врх брда врба мрда!“

² На крају п прилога је, ради илустрације, дат материјал који је коришћен на часовима приликом обраде дела. Осмосмерку и предлогак за песму осмислила је Блаженка Тривунчић, а сви материјали су доступни на електронској страници „Час по час“ на адреси casposcas.weebly.com.

Р (Ученик 12 „Р“; љути се): Ја сам у тој брзалици главна. Ја сам слово Р. Р као рад, радост, рима, Растко, река, риба... Р као расти! Хајде да растемо! (Казује избор стихова из истоимене песме Љубивоја Ршумовића)

(Све три девојчице углас, подигну руке увис): Хајде да растемо!

Ученик 13: Р као реч. „Четири најважније мале речи“, Д. Радовића

Ученик 14: Све четири сте заборавиле на нос! Какав треба да је нос?

„Кос и нос“ Десанка Максимовић

Ученик 15, 16, 17 (Драмска игра: „Свети Сава и кос“, народна легенда, прилагођено)

Дечак: Тог коса је Свети Сава једном научио памети.

Свети Сава: Ено птице кос! Помоз' Бог, птицо кос што си покуњио нос!

Кос: Нисам ја кос што сам покуњио нос. Ја сам кос што диже нос!

Дечак: На ове речи, С. С. Се наљути и посла кишу, снег и хладно време. Кос је престао да пева.

Свети Сава: Помоз Бог, кос што диже нос!

Кос: Нисам ја кос што дижем нос. Ја сам кос што је покуњио нос!

Свети Сава: Зашто?

Кос: Смрзвам се... Не знам да ли ћу остати жив...

Дечак: Свети Сава се сажали и врати лепо време, те кос опет запева. Али, научио је лекцију.

М и Т Слова М и Т увек иду под руку.

(Ученик 18 и 19 изговарају наизменично): М као млеко, М као мир, М као манастир, М као мајка; Одакле нам очи? Родила их мајка! Одакле нам руке? Родила их мајка! (Углас): Све на свету родила је мајка!

Ученик 20: Т као тата!, „Т“, Д. Радовић

(Ученик 20 пита осталу децу): Ко је тата-мата?

(Одговарају углас): Најбољи тата!

У Ученик 21: После ових слова најважније нам је слово У. У као учитељ.
(„Аутобиографија“, Б. Нушић)

Ученик 21: Погледајмо како је некада професор географије објашњавао на занимљив начин планетарни систем.

Ученик 22: Нека изађу оне планете од прошлог часа! (Излазе три дечака: У23, У24, У25)

Ученик 22: Ти Живко, као што се зна, ти си Сунце. Стани овде и тихо, мирно окрећи се око себе!

Ученик 22: Ти ћеш, Сретене, бити Земља и окретаћеш се око себе, али у исто време и да трчиш око овога Живка који представља, као што знаш, Сунце.

Ученик 22: Ти си Месец. Ти ћеш се окретати најпре око себе, па окрећући се око себе, окретаћеш се и око овога Сретена, и с њим заједно окретаћете се око Сунца, односно око Живка.

(Небеска тела се окрећу, а учитељ посматра.)

Ученик 21: Окреће се Живко у месту, окреће се грешни Сретен око себе и око Живка, окреће се чика Брана око себе, па око Сретена и с њим заједно око Живка. Не направе честито ни први

круг, него сви нападају! Најпре падне наш будући комедиограф као Месец, на њега се сручи Земља, а на њу Сунце!

Како нам школа очи даје, показаће слово О. **О** као очи!

„О скривеним очима“, драматизација (*Свети Сава у народним песмама и причама*, Станоје Мијатовић), Ученик 26, 27, 28, 29

Приповедач: Једна мајка дошла је Светом Сави јер је чула да он деци дарује још један пар очију. Желела је да и њено дете посматра живот са четворо очију. Светац је предложио да пођу на оближње брдо.

Свети Сава (покаже руком испред себе): Добро погледај унаоколо. Шта видиш?

Мајка (гледа, подиже се на прсте): Ништа... Ништа посебно. Видим брда и долине.

Свети Сава: Дођи следеће године. Погледаћеш поново. (Мајка се враћа са дететом које држи за руку)

(Док приповедач говори, Свети Сава и мајка са дететом гледају. Свети Сава показује руком, мајка гледа, ставља руку изнад чела, напреже се, врти главом, слеже раменима...)

Приповедач: Тако и би. Наредне године, заједно су отишли на друго, још веће брдо. Жени је поставио исто питање, али она опет није видела ништа нарочито. Само брда, долине и шуму. Поново је светац предложио да се нађу следећег лета, и следећег... И тако седам година... А онда је те, седме године, дете са врха брда нешто угледало...

Дете (радосно, показује руком): Мајко, мајко, види! Погледај, у даљини нешто сија!

Мајка (гледа, пропиње се на прсте, усхићено): Видим, видим и ја! Свети Саво, тамо нешто светлуца!

Свети Сава: У даљини сијају школа и поред ње црква. Одведи дете у школу и тамо ће, поред своја два ока која му је Бог подарио, добити још два.

Мајка (радује се): Хоћу! Хвала, оче. Моје дете ће добити четири ока! Прича коју сам слушала као мала ипак ће се остварити!

Приповедач: Дете је у школи остало четири године. Када се вратило кући, мајка је са жаљењем закључила да и даље има само два ока. Узела је дете за руку и одвела га поново код Светог Саве.

Мајка: Свети Саво, дошла сам да се пожалим. Моје дете није добило још два ока!

Свети Сава (отвара књигу): Шта видиш овде?

Мајка (загледа књигу, збуњено): Овде нема ничега. Само ситне шаре црне боје!

Свети Сава (даје детету књигу): Шта ти видиш овде? Дете (узима књигу и чита на глас)

Свети Сава: Ето видиш, ти си код очију слепа, јер очи имаш, а не видиш оно што ово твоје дете види. А ово твоје дете има још једне очи у глави, у памети. Зато више види и више зна но ти. То му је школа дала.

Мајка (поклони се Светом Сви, пољуби и загрли дете): Хвала, оче!

Приповедач: Од тога дана поносна мајка свуда је причала о томе како је њено дете од Светог Саве и школе добило још један пар очију. Додуше, те се очи не виде одмах, јер су скривене у памети!

П Ученик 30 и 31: Ми смо слово П.

П као песма (Избор стихова из „Песме о песми, Ј. Ј. Змаја)

П као песма о пити Бранка Ћопића.

С као смех! Ученик 32, 33, 34, 35

„Са мнош има нека грешка“, Влада Стојиљковић

С као слон или стонога, Драган Лукић

С као суседи: „Добри суседи“, Ј. Ј. Змај

Ч Ученик 36: Чик погоди!

Чуча чучи - бега бежи;

Скочи чуча, па ухвати бегу!

Шта је то?

Деца: Мачка и миш!

Ч као чудо.

Ученик 37: „Чудо“, Будимир Нешић

Ученик 38: „Ја сам чудо видео“, шаљива народна лирска песма

Е Ученик 39, 40: Еци, пеци, пец! (Броје се и разбрајају међусобно.)

Ученик 41: Е као етно! Етно село, етно музика, етно песма...

(Пева: „Расти расти мој зелени боре“)

Х (Ученик 42: Дечак хитро поскочи, прекрсти и ноге и руке): Ја сам слово Х! Вук ме је касније довео у азбуку да улепшам речи: ХЛЕБ, ХРАНА, ВРХ, ХРАСТ, ХОДАТИ, ХВАЛА!

Представа се може завршити интерпретацијом одабраних музичких дела на инструментима уз пригодну презентацију, или заједничком хорском песмом, а може се надограђивати и богатити приказом других слова и драмским интерпретацијама.

Откриј географски појам, један од симбола Београда, тако што ћеш пронаћи следеће речи:
 СРБИЈА, БЕОГРАД, ТУРИСТИ, ШЕТЊА, ПО, ПЛАНИНА,
 ТОРАЊ, ЛИФТ, НА, ВРХ, МИР, ЛЕПА, ШУМА, МИ, ИЗЛЕТ

А И З Л Е Т Б А Т Т
 С В Л Е П А Е Н О У
 Р Ш А М И Р О И Р Р
 Б Е Ш Л М Л Г Н А И
 И Т У Х А И Р А Њ С
 Ј Њ М Р П Ф А Л Н Т
 А А А В О Т Д П А И

Шаљива лирска народна песма

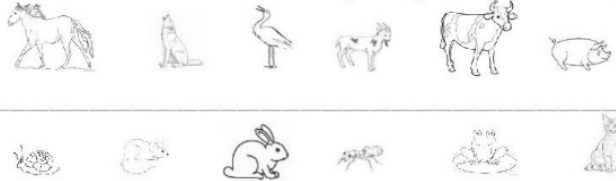
Ја сам чудо видео

Пуж и во се туку,
 козе кола вуку,
 свиња брке суче,
 мачке рачун уче,
 коњ на грани спава,
 зец пут преорава,
 вук на друму проси,
 а мрав буре носи,
 рода жабе служи,
 миш се с мачком дружи.

Препиши све парове речи на крају стихова који се завршавају исто (римују се):

туку — вуку,

1. У песми се помиње 12 животиња. Препознај те животиње на слици:

2. Шта ти је најемешније у овој песми?

3. Заокружи ДА или НЕ: Свиња стварно има бркове. ДА НЕ

4. Где спава коњ у песми? а) на друму б) на ливади г) на дрвету

5. Пуж и во имају нешто заједничко. То су _____.

6. Шта мрав носи? Заокружи предмет.

7. Које животиње из песме у природи једу друге животиње?

Роде једу _____, а мачке једу _____.

8. Препиши песму писаном ћирилицом и научи је.

